

Jacob Vestergaard og Høgni Mohr við grúgva í roykstovuni

Koltursbørini vísa Leise Mærsk Mc-Kinney Møller koyggjuna

Björn Patursson greiddi frá um viðurskipti í Koltri

Serstakt dømi um gamla búseting

ENDURBYGGING

Fríggjadagin var hátíðarhald í Koltri, tá verkætlanin at endurbyggja býlingini Heima í Húsi var komin á mál

Eiríkur Lindenskov

Tað er A. P. Møller grunnurin, sum eitur »A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaalk«, sum hevur fíggað verkætlanina, ið hevur kostað fimm milliónir krónur.

Til hátíðarhaldið fríggjadagin vóru fólk frá grunninum hjástødd – eitt av hesum umboðum var elsta dóttir Mærsk Mc-Kinney Møller, Leise Mærsk Mc-Kinney Møller. Eisini vóru

umboð fyri løgtingið, løgmaður, landsstýrismenninir í mentamálum og fiskivinnumálum, Björn Kalsø og Jacob Vestergaard og flestu býráðslimir í Tórshavnar Kommunu við Heðini Mortensen borgarstjóra á odda.

Hesin býlingurin í Koltri er heilt serstakur, ikki bara í Føroyum, men í heila tikið, tí her hava vit ein gamlan bóndagarð varðveiddan við øllum teimum húsum, úthúsum, neystum og øðrum, sum hoyrdu til ein slíkan garð í farnum tíðum.

Í Koltri vóru røður hildnar. Fyrstur var Björn Patursson, sum hevur verið festari, Gunnar Hoydal, sum er formaður í Koltursgrunninum, sum stendur fyri verkætlanini, og landsstýrismenninir Jacob Vestergaard og Björn Kalsø, og Heðin Mortensen, borgarstjóri í Havn.

Leygardagin var aftur

stórt hátíðarhald, tá oyggin var opin fyri almenninginum. Mett varð, at eini 1.200 til 1.500 fólk vóru í oynni hendan dagin.

Tá flest fólk búðu í Koltri, vóru tey upp ímóti 50 í tali, og búðu tey á fyra gørdum. Verandi festari hevur sagt festið frá sær, og enn er ikki greitt, hvussu verður í framtíðini.

Serligar treytir um hús og teigalendi

Koltur er gomul bygd, sum helst stavar heilt frá landnámstíð. Björn Patursson, fyrrverandi bóndi, greiddi frá, at elstu skrivaðu keldur ganga aftur í 1500 talið. Tá vóru tvær búsetingar í oynni.

– Hetta var eitt gott stað at búgva, tí oyggin hevði nógvar góðar eiginleikar, her bar til at rógva út, at veiða fugl, her var seyður og neyt. Í 1800 talinum vóru seks familjur í oynni, greiddi

Björn Patursson frá.

Men í 1980 var stóðan aftur tann, at her vóru tveir bøndur eftir, og oyggin varð bytt í tvey festi. Í 1990 var eingin fastbúgvandi í oynni, og nú var bara ein garður, og tá var tað, at fólk fóru at vísa oynni ans. Forngrípafelagið vísti áhuga fyri bygninginum, náttúrugripasavnið fyri náttúrini og eisini fólk frá Kunstakademiet í Danmark sýndu oynni áhuga. Tí varð farið undir at gera ein ætlan um at friða oynna.

– Men onnur vildu, at oyggin skuldi festast aftur, og tað varð gjørt í 1994, greiddi Björn Patursson frá.

– Eg fekk tá at vita, at her vóru nakrar eyka treytir við, sum snúðu seg um bygningarnar og um eyðkenda teigalendið. Vit livdu av seyðahaldi, neytahaldi og av ferðavinnu, men hetta við varðveitingini fylti meira og meira, og vit sóðu skjótt,

at hetta var ov nógv fyri ein vanligan bónda, so vit vendu okkum til myndugleikarnar, og tí kom Koltursgrunnurin inni myndina, greiðir Björn Patursson frá.

Alt hetta endaði við, at stóra verkætlanin við A. P. Møller grunninum fór í gongd í 2008.

Endurskaptur áhugi fyri tí gamla

Gunnar Hoydal, arkitektur, er formaður í Koltursgrunninum. Hann greiddi frá, at nýggja tíðin við endurskaptááhuganum fyri tí gamla, sum hevur ført til friðingina av oynni.

– Tað er trist, at fólk flyta av slíkum plássum, men tað er eins gleðiligt, at tað ber til at varðveita eitt so einstandandi dømi um gamla búseting í Føroyum í 1000 ár, segði Gunnar Hoydal.

Hann greiddi síðani frá um ymsu tey bæði sethúsini

og úthúsini Heima í Húsi.

– Vit kunnu í hesum býlingi spora okkum aftur til landnámshús, hesi elipsuformaðu hús frá víkingatíð, har stallurin var partur av húsini til tess at halda hitan, har vit hava roykstovu við grúgvu og so seinni glasstovuna, sum er frá nýggjari tíð, tá partur av grótveggnum varð ruddaður burtur og nýggjar tilfari sum timbur og glas gjørdur tað møgulgt, at »sígja vatnrætt« út gjøgnum gluggan. Tey vóru bara von við ljósið gjøgnum ljóðaran í erva, greiddi Gunnar Hoydal frá.

Tað serliga við býlinginum Heima í Húsi er, at øll úthúsini eisini eru varðveidd, og tað hava vit ikki aðrastaðni sambært Gunanri Hoydal.